

ОЦІНКА РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ СТВОРЮВАНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АНГУСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ

Е. М. Доротюк, д-р с.-г. наук, професор
В. Г. Прудніков, д-р с.-г. наук, професор
О. І. Колісник, канд. с.-г. наук

Харківська державна зооветеринарна академія

Наведено результати вивчення росту і розвитку телиць різних генотипів створюваної української ангуської м'ясної породи. Вивчено вплив генотипа на ріст і розвиток телиць. Встановлено, що телиці нової породи були більш крупні в усі вікові періоди і проявили кращі продуктивні якості.

Ключові слова: порода, м'ясне скотарство, жива маса, ріст, генотип.

Постановка проблеми: За останні два десятиріччя у результаті реформування сільськогосподарських підприємств, переходу на ринкові відносини й низькі ціни на тваринницьку продукцію різко зменшилось поголів'я великої рогатої худоби, її продуктивність і валове виробництво яловичини. Фактичне споживання цього дуже важливого білкового продукту харчування в три рази менше наукового обґрунтованої норми. В зв'язку з чим проблема продовольчої безпеки в країні різко загострилась. Це негативно впливає на рівень здоров'я, працездатність і темпи демографічного відтворення населення. Тому збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема яловичини, є питання державної ваги.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Вирішенню проблеми забезпечення потреб населення у високоякісній яловичині, я показує досвід передових держав світу [1-5] важлива роль належить спеціалізованому м'ясному скотарству. Ефективність цієї галузі визначається багатьма факторами, серед яких одним із головних є порода. До середини минулого сторіччя в Україні своїх м'ясних порід не було. Їх розпочали створювати в 70-ті роки. В минулий період було апробовано чотири вітчизняні м'ясні породи: українська, волинська, поліська, південна і знам'янський тип поліської м'ясної породи. Крім

того, в дуже обмеженій кількості розводиться худоба імпорتنих м'ясний порід – абердин-ангуська, шароле, лімузинська, симентальська, герефордська, світла аквітанська.

Із імпорتنих м'ясних порід в Україні абердин-ангуська найбільш широко розповсюджена. Вона відноситься до дрібних порід і корови мають живу масу 400-450 кг, бугаї-плідники – 500-900 кг. В результаті порода є неконкурентоспроможною, молодняк характеризується низькою інтенсивністю росту. Від тварин одержують жирне м'ясо. Тому в умовах ринкової економіки важливе значення має створення нової української ангуської породи на базі місцевих абердин-ангусів з використанням крупних ангусів імпоротної селекції. Вивченню господарсько-біологічних особливостей тварин різних м'ясних порід, в тому числі аберди-ангусів, присвячена велика кількість досліджень. Однак ріст і розвиток телиць різних генотипів створюваної нової української ангуської породи не вивчались.

Мета досліджень. Провести порівняльну оцінку росту і розвитку телиць різних генотипів створюваної української ангуської м'ясної породи.

Матеріали і методика досліджень. Науково-господарський дослід велись проведений в ПП Агрофірмі «Світанок» Нововодолазького району Харківської області (табл. 1).

Таблиця 1. Схема науково-виробничого досліді

Група	Генотип (порода)	Кількість телиць
I – контрольна	дрібний британської селекції	20
II – дослідна	крупний створюваної нової української ангуської	20

Живу масу телиць визначали шляхом зважування кожного місяця, в два суміжні дні. Розраховували показники абсолютних та середньодобових приростів, відносну швидкість росту (за С. Броді).

Результати досліджень та їх обговорення. Дослідження показали, що телиці різних генотипів за однакових умов годівлі та утримання проявили різну інтенсивність росту (табл.2). Із даних таблиці видно відмінності за живою масою телиць. Так, телиці дослідної групи вірогідно переважали контрольних аналогів при народженні на 8 кг (13,1%), 18-місячному віці на 110 кг (13,3%).

У цілому від народження до 18 місячного віку жива маса телиць контрольної групи збільшилась у 12,6 разів, а дослідна у 12, 9 разів.

Таблиця 2. Динаміка живої маси телиць різних генотипів, кг ($\bar{X} \pm S\bar{x}$)

Вік,міс	Генотип		Перевага на користь дослідних телиць		Вимоги I-го класу
	контрольні	дослідні	кг	%	
Новонароджених	26,0±0,75	34,0±0,68	8	13,1	-
8	185±3,42	232±2,28	42	12,5	250
12	262±4,28	320±4,44	68	12,7	305
15	322±5,25	390±2,36	78	12,5	340
18	368±4,52	460±4,28	72	12,5	365

Поряд з живою масою важливим показником, який характеризує інтенсивність росту і прижиттєвий рівень м'ясної продуктивності вважається середньодобовий приріст (табл.3). Величину його в різні вікові періоди за однакових умов годівлі зумовлює генотип тварин. За період вирощування до 18-місячного віку добовий приріст у телиць місцевих аберди-ангусів становив 633 г, у дослідних ангусів 788 г, або більше на 155 г (12,4%).

Таблиця 3. Середньодобовий приріст телиць, г

Віковий період,міс	Генотип		Перевага на користь дослідних телиць	
	контрольні	дослідні	г	%
0-8	662,0	825,0	163,0	12,5
8-12	641,6	733,0	175,0	13,1
12-15	642,0	777,0	155,0	12,5
15-18	511,0	777,0	266,0	15,2
0-18	633,0	788,0	155,0	12,4

Найвищий добовий приріст спостерігався при вирощуванні на підсосі до 8-місячного віку, коли у раціоні харчування було материнське молоко. При відлученні і переході на змішану годівлю прирости телиць знизались, але значно менше у дослідних тварин.

Оцінка енергії росту тварин тільки за живою масою та середньодобовим приростом не дає повної уяви про зміни інтенсивності росту окремих частин тілу, тому ці дані доповнюють взяттям основних промірів (табл.4).

Таблиця 4. Проміри тіла телиць у 18-міс віці, см

Проміри	Генотип		Перевага на користь дослідних телиць	
	контрольні	дослідні	см	%
Висота в: холці крижах	110,0±0,72	120,0±1,25	10,0	9,1
	114,0±0,84	122,0±0,68	8,0	7,0
Глибина грудей	62,0±0,62	66,0±0,62	4,0	6,4
Коса довжина тулуба	135,0±1,22	144,0±1,52	9,0	6,6
Обхват: грудей п'ястка	62,0±0,65	68,0±0,68	6,0	9,6
	18,0±0,66	19,0±0,47	1,0	5,5
Ширина : грудей в маклоках	42,0±0,45	46,0±0,38	4,0	9,5
	44,0±0,62	45,0±0,45	1,0	4,7
тазостегнових зчленуваннях	42,0±0,35	44,0±0,38	4,0	4,7

Аналіз даних таблиці 4 свідчить, що телиці дослідної групи порівняно з контрольними аналогами, значно вищі, мають більш глибокі груди і обхват грудей. Дана різниця в більшості випадків статистично вірогідна.

Таким чином, телиці дослідної групи характеризуються краще вираженими м'ясними формами, глибоким і округлим тулубом. За всіма основними промірами, які характеризують екстер'єр, перевага була на боці телиць дослідної групи. Ці тварини на відміну від аналогів дрібного скоростиглого типу, поєднують краще розвинений тулуб з більшою живою масою.

Висновки

1. Широке використання абердин-ангусів британської селекції пояснюється їх їхньою винятковою скоростиглістю в молодому віці (12-15 міс). Проте в наступні періоди вирощування для цих тварин характерне зниження темпів росту живої маси: підвищення затрат корму на одиницю приросту.

2. Доведено, що за однакових умов годівлі та утримання телиці створеної нової української інгуської породи проявляють більш високу енергію росту, що дозволяє їм в 18-місячному віці досягати більш високої живої маси – 460 кг проти 360 кг, або на 100 кг більше.

Перспективи подальших розробок. Проведені дослідження свідчать про необхідність розширення ареалу української ангуської породи, що буде сприяти розвитку м'ясного скотарства в Україні та збільшенню виробництва високоякісної яловичини.

Список використаної літератури

1. Доротюк Е. М. М'ясне скотарство – джерело високоякісної яловичини та важкої шкіряної сировини. – Х.: Видав. ЗАТ «Тираж 51». – 2006. – 320с.
2. Доротюк Е. М. Ефективність інтродукції абердин-ангуської породи різних генотипів / Е. М. Доротюк, В. Г. Прудніков, О. І. Колісник // Науково-технічний бюлетень. – 2004. – № 95. – с. 72-75.
3. Колісник О. І. Акліматизація абердин-ангуської породи у північно-східному регіоні України // Тваринництво України. –2007. – №7. – с. 14-15.
4. Доротюк Е.М. Створення нової української породи на основі абердин-ангусів / Е.М. Доротюк, В.Г. Прудніков, О. І. Колісник / Тваринництво України . – 2011 – №11. – с.26-29.
5. Доротюк Е. М. Сучасний стан абердин-ангуської породи в Україні й шляхи її удосконалення / Е. М. Доротюк, В. Г. Прудніков, О. І. Колісник // Вісник Полтавської державної аграрної академії. - 2011, №4. – с.62-63.